

CONFORMAȚII PRIVIND ASIGURAREA STABILITĂȚII ACTIVITĂȚII ÎNTREPRINDERILOR COOPERATISTE DIN REPUBLICA MOLDOVA PRIN PRISMA EVITĂRII SITUAȚIILOR DE CRIZĂ

*Inga ZUGRAV,
lect. sup. univ., dr. Catedra Finanțe și bănci, UCCM*

The aim research consists in the evaluation of the economic and financial situation of enterprises undertook from the cooperative consumer system from Republic of Moldova below the appearance of ensuring stability their operation, as well as in the elaboration measures what hold on to the perfecting of the mechanism of financial administration of these. In this context, for the avoiding and preventive detection of the situations of insolvability, are necessary to define and establish conditions that can generate this state and the stipulate on what ways shall permit the removal state of crisis and will entail ensuring sustainable economic growth. It is beneficial not only the entrepreneur, but also state bodies are interested in improving the situation of the company. In some cases can be violations of law intended to produce or increase the debts of the company by its owners, the managers for personal purposes or interests of other persons.

The present paper represents some results of the researches which are unfold within the institutional project "Substantiation of the Trade and Consumer Cooperatives modernization from the perspective of their implications in the sustainable socioeconomic development and consumer protection" (11.817.08.85A).

Cuvinte cheie: insolvabilitate, incapacitate de plată, procedură de faliment, restructurare, restabilirea solvabilității.

În prezent, eșecurile în afaceri și înregistrarea insolvabilității de către agenții economici au direcționat domeniul de preocupare al economiștilor în vederea rezolvării problemelor aferente falimentului, reorganizării, lichidării și reglementării funcționării întreprinderilor. Tendințele negative, care au fost și există, caracteristice economiei naționale, se răsfrâng, în mod deplin, și asupra activității unităților economice din sistemul cooperăției de consum din Republica Moldova. Sub acest aspect, întreprinderile din sistemul cooperăției de consum sunt impuse să supravegheze permanent problemele apariției situației de insolvabilitate, ca efect al impactului diferitelor fenomene nefavorabile.

Starea financiară dificilă a întreprinderilor cooperatiste este condiționată, în mare măsură, de diferențele ei specifice, care se confirmă periodic prin statut, formă de proprietate, complexitate, autofinanțare, orientări sociale, ierarhizare în conducere, multiple strategii folosite în gestionare, democrația elaborării și discutarea programelor de stabilizare, particularitățile caracteristice fiecărei ramuri și subordonarea organelor de conducere.

Analizele practice și cercetările teoretice arată, de fapt, că orice întreprindere are ca scop: supraviețuirea, menținerea nivelului oportun al lichidității și structurii satisfăcătoare a bilanțului, rentabilitatea și creșterea economică care, practic, gestionează activitatea financiară la întreprindere. Dezvoltarea întreprinderii, în mare măsură, este influențată de strategia și obiectivele formulate. Rezultatul final al activității, la fiecare întreprindere îl reprezintă obținerea profitului, necesar dezvoltării de mai departe a producției, modernizarea utilajului existent, procurarea tehnologiilor avansate etc.

Cooperăția de consum este una din puținele asocieri ale persoanelor fizice, având ca scop principal nu obținerea profitului maximal, ci satisfacerea necesităților materiale

și spirituale ale asociațiilor săi cu condiția restituirii cheltuielilor suportate. Așadar, putem menționa că unicele surse de finanțare ale cooperăției de consum sunt cotizațiile depuse de către fiecare membru cooperatist și profitul ce rezultă din activitatea întreprinderilor cooperatiste. Factorii economici, ce condiționează situațiile de criză în cooperăția de consum, sunt constituiți sub influența cauzelor cu caracter economic general.

Reforma economică, în cadrul cooperăției de consum, a ruinat procesul de planificare a producerii, aferent relațiilor comerciale, a provocat diminuarea producerii agricole și industriale, a dezorganizat sistemul financiar-monetar, a provocat majorarea prețurilor. Iar statul a încetat, prin metodele-directive, să regleze comerțul și achizițiile, a trecut de la planificare la relațiile contractuale cu cooperăția de consum. Aceasta a influențat negativ starea financiară a cooperativelor de consum și a uniunilor lor. Organizațiile cooperatiste au fost incapabile să se adapteze la condițiile economiei de piață și s-au pomenit într-o stare financiară dificilă, ce se caracterizează prin lichiditate scăzută și insuficiența structurii bilanțului contabil.

Actualmente, pentru gestiunea întreprinderii este necesară o legislație stabilă și bine formulată, care să nu influențeze negativ asupra realizării acestui pas. Utilizarea procedurii de insolvență presupune comasarea activității de producție și a celei financiare a întreprinderii pentru a putea lua o decizie corectă.

Este important de prevăzut activitatea cu potențial scăzut, însă, aceasta apare ca o problemă dificilă din lipsa informației, care va permite nu numai aprecierea obiectivă a nivelului financiar la moment, dar și potențialul în perspectivă.

În prezent, tot mai mulți manageri sesizează faptul că, fără o influență efectivă asupra debitorilor, este imposibilă funcționarea economiei de piață. Sistemul insolvenței trebuie să asigure și îmbunătățirea stării financiare, adică situația când creditorii sunt protejați, cunosc că debitorul incorrect folosește activele sale, datoriile sunt prea mari și poate apărea pericolul de nerambursare, ceea ce permite începerea la timp, a procedurii de restructurare.

În multe țări, dezvoltarea antreprenoriatului cooperatist este formată pe cale inovațională, spre deosebire, funcționarea sistemului cooperăției de consum în Republica Moldova se află într-o stare de criză, din cauza pierderii unui volum enorm al potențialului de resurse. La rândul său, aceasta a atras o micșorare esențială a contribuției întreprinderilor cooperatiste la acumularea încasărilor statale, ceea ce a influențat asupra diminuării cotei domeniului dat de activitate la formarea PIB-ului. În economia de comandă, întreprinderile erau deprinse să primească subvenții de la stat fără a le rambursa, să nu producă marfă competitivă pe piață, însă orientau cumpărătorii asupra mărfurilor produse. În prezent, acești conducători se confruntă cu problema cheltuirii raționale a finanțelor întreprinderii, care, în primul rând, sunt distribuite pentru formarea imaginii întreprinderii, adică: investiții, deplasări peste hotare, disignul oficiului ș.a. Cu alte cuvinte, abținerea a adus la irosire, care s-a evidențiat în momentul apariției condițiilor favorabile. Corelarea acestor caracteristici a determinat predispunerea întreprinderilor către insolvență. În ultimii ani, un pericol iminent îl prezintă nivelul scăzut de viață al populației, problemă majoră cu care se ciocnesc întreprinzătorii moldoveni, mai ales întreprinderile cooperatiste, care, în mare măsură, activează în mediul rural. Capacitatea redusă de cumpărare a cetățenilor provoacă o insolvență în lanț a producătorilor, a organizațiilor comerciale și necomerciale, în cele din urmă, chiar și a economiei naționale.

În prezent, gestionarea unităților din sistemul cooperatist reprezintă prin sine un proces, în cadrul căruia, în fiecare etapă, se elaborează și se realizează programe social-economice de dezvoltare. Scopul de bază al programelor de dezvoltare stabilă a cooperăției de consum constă în majorarea nivelului de satisfacere a necesităților

asociațiilor și populației cu mărfuri, servicii, participarea la rezolvarea problemelor. Putem menționa că, pentru îndeplinirea scopului propus, sunt necesare pregătirea cadrelor înalt calificate, folosirea inovărilor economice și implementarea tehnologiilor noi, accesibilitatea înlesnirilor sociale pentru susținerea populației și, mai ales, a asociațiilor, luând în considerare importanța eradicării sărăciei, reducerea șomajului și majorarea nivelului venitului populației etc. Starea financiară a întreprinderilor depinde de sursele de formare a mijloacelor de producție, de resursele disponibile ale întreprinderii și plasamentul acestora. În baza datelor, sistemul cooperăției de consum s-a caracterizat prin ponderea înaltă a capitalului propriu în totalul surselor cooperăției. Totodată, putem constata că se fac foarte puține investiții din contul împrumuturilor pe termen lung în sistemul cooperăției de consum.

În continuare, structura resurselor financiare ale întreprinderilor din sistemul cooperăției de consum pe termene de exigibilitate impune efectuarea unei analize a gradului de finanțare curentă. Menționăm că gradul de finanțare curentă reprezintă măsura în care resursele curente participă la formarea resurselor totale și la finanțarea activității. Totodată, se poate prezenta și structura finanțării curente, care ne arată compoziția resurselor curente în funcție de natura obligațiilor:

- datoriile din exploatare, care ar trebui să dețină o pondere majoritară;
- datoriile financiare pe termen scurt, care reflectă cuantumul dezechilibrului

financiar pe termen scurt;

- alte datorii în afara exploatării, nonfinanciare.

În scopul evitării pericolului înregistrării rezultatelor financiare negative, antreprenorii sunt impuși să utilizeze un mecanism, prin intermediul căruia vor prognoza capacitatea de a onora spectrul de obligațiuni și de a evita posibilitatea apariției stării de insolvență. Totodată, e necesar de menționat că, chiar și atunci când întreprinderea se află într-o situație favorabilă, nu se poate ignora probabilitatea de afectare a nivelului de lichiditate și solvabilitate.

De aici, rezultă că un loc aparte, în estimarea stabilității financiare, îi revine criteriului lichiditate, care reflectă posibilitatea de a transforma activele în mijloace bănești în termenii stabilite și cu cheltuieli minime. La efectuarea acestei proceduri, aspectul cel mai dificil constă în aprecierea, pentru diferite categorii de active curente, a volumului lor optimal, luând în considerare că asupra lichidității influențează asemenea factori, ca:

- structura activelor și pasivelor,
- coraportul dintre durata pasivelor și activelor,
- nivelul riscului progresul tehnico-științific,
- variațiile ciclice ale activității de antreprenariat,
- modificările politicii monetare și de credit.

În vederea estimării corecte a situației financiare, este necesar de comparat rezultatele obținute cu normativele stipulate. În economia de piață, stabilitatea funcționării agentului economic, în mare măsură, se determină de starea financiară a elementelor incluse în sistemul de gospodărire. În acest context, putem menționa că o influență deosebită asupra eficienței activității întreprinderilor din sistemul cooperatist îi revine factorului stabilității financiare, care poate fi estimat din punct de vedere al unor criterii, printre care: capitalul, activele, profitabilitatea, rentabilitatea, lichiditatea. Aceste criterii sunt supuse influenței reciproce.

Conceptul de stabilitate a întreprinderilor sistemului cooperăției de consum din Republica Moldova poate fi tratat, ca posibilitatea acestora de a înregistra echilibru, cu menținerea lui sub influența factorilor interni și externi. La rândul său, menționăm că stabilitatea financiară, rămâne un factor de bază a agentului economic și reprezintă starea resurselor financiare deținute de acesta, repartizarea și folosirea lor, ce ar asigura

o activitate neîntreruptă pe baza creșterii venitului și a capitalului, păstrând nivelul corespunzător de lichiditate și credibilitatea în condițiile de incertitudine.

Întru asigurarea stabilității financiare și evitarea situației de insolvență, este necesar ca întreprinderea să utilizeze un spectru larg de metode, prin intermediul cărora aceasta va putea înregistra rezultatele proiectate. La selectarea acestor metode, trebuie să țină cont de condițiile reale de activitate financiară a întreprinderii.

În același timp, în cazul situației de faliment, cea mai oportună soluție poate fi restructurarea sau, după caz, lichidarea activității. Așadar, în cazul selectării procedurii de lichidare, insolvența agentului economic se transformă într-o formă externă, adică faliment.

O altă direcție este consacrată problemelor speciale, aferente examinării diferitelor variante de fuziune sau reorganizare și ale unor posibilități concrete de învioreare a activității întreprinderilor cooperatiste, care se află în stare falimentară.

Starea de faliment, cu care se pot confrunta unitățile cooperatiste pe parcursul activității lor, este rezultatul impactului unei totalități de factori cu caracter atât exogen, cât și endogen nefavorabili, precum și influența unor factori specifici, ce țin de particularitățile funcționării sistemului cooperatist de consum.

În conformitate cu teoria analizei economice se evidențiază o varietate de factori, care poate fi divizați din punct de vedere al nivelului de solvabilitate în două grupe. În prima grupă, toți factorii se analizează, din punct de vedere al rezultatului obținut în gestionarea mecanismului de dezvoltare a crizei întreprinderii. În a doua grupă în cazul influenței câtorva factori concomitenți, se produce o creștere mai pronunțată a crizei, ceea ce diminuează influența asupra procesului anticriză.

Deci, putem conchizi că procesul global de transformare a întreprinderii eficiente în cea nerentabilă influențează situația financiară. Acest proces al dezvoltării crizei financiare se petrece în trei etape:

Prima etapă se atribuie perioadei de începere a crizei întreprinderii. Pentru această etapă, sunt caracteristice neîndeplinirea sau îndeplinirea parțială a sarcinilor curente, apariția disconcordanței dintre strategia dezvoltării întreprinderii și căile de atingere a acesteia. Pe de o parte, această etapă este foarte dificil de identificat, întrucât, în practica mondială, nu sunt stipulați indicatorii cantitativi, prin intermediul cărora s-ar putea estima criza privind strategia dezvoltării firmei. Pe de altă parte, în cadrul acestei etape, întreprinderea încetează obținerea profitului, ce depășește nivelul mediu pe ramură nu numai în perioade îndelungate, dar și în cele de scurtă durată.

Din aceste considerente, dacă determinăm din timp momentul începerii crizei, apare nevoia de modificare a strategiei și a sarcinilor privind realizarea scopurilor propuse. Astfel, prin intermediul unor măsuri preventive, apare posibilitatea de a rectifica strategia, optimiza folosirea eficientă a factorilor de producție și a reduce consumurile curente.

Etapa a doua se atribuie perioadei de dezvoltare a crizei întreprinderii, căreia îi este caracteristică diminuarea bruscă a rezultatelor activității economice și financiare ale întreprinderii. La finele primei etape și începutul etapei a doua poate fi ușor determinat, în baza fluctuațiilor pronunțate a indicatorilor de bază, printre care rentabilitatea și activitatea de afaceri a întreprinderii, starea valorilor mobiliare. Pe de o parte, întreprinderea nu mai înregistrează profit mediu pe ramură, iar pe de altă parte, situația poate prevedea obținerea unui profit contabil. Deci, aceasta nu duce la dispariția profitului, în general, dar servește ca semnal al înrăutățirii situației de insolvență.

În legătură cu micșorarea rezultatelor, ce țin de activitatea operațională, întreprinderea se confruntă cu problema atragerii de resurse împrumutate, întrucât în etapa dată, nivelul intern al eficienței investițiilor este mai jos decât eficacitatea variantelor alternative de utilizare a mijloacelor date. Atragerea acestor tipuri de resurse se efectuează într-un volum mai mic și cu un preț mai înalt, ceea ce impune ca agentul economic pentru

finanțarea capitalului circulant, să folosească sursele acumulate în cadrul fondului de uzură.

Etapa a treia se referă la criza întreprinderii, care se caracterizează prin incapacitatea întreprinderii de a-și onora obligațiunile în măsura apariției lor și se caracterizează printr-o înrăutățire continuă a indicatorilor stabilității și lichidității financiare. În urma unei analize complexe a activității întreprinderii, se stabilesc procedurile necesare asanării subiectului de gospodărire, care pot fi de lichidare sau de reorganizare. Concomitent cu acestea, pentru diminuarea riscului de faliment, se cere efectuarea restructurării operative a întreprinderii, în scopul asigurării supraviețuirii pe perioadă scurtă, cu o elaborare simultană a planului de afaceri privind dezvoltarea întreprinderii în perspectivă. Rolul de bază, în sistemul de monitorizare și gestionare a finanțelor unităților din sistemul cooperăției de consum, în condiții de insolvabilitate, îi revine implementării mecanismelor interne de stabilizare financiară. Aplicarea lor eficientă permite nu numai înlăturarea stresului financiar al pericolului de faliment, dar, într-o mare măsură, va scuti întreprinderea de apelare la împrumuturi și va majora ritmul de dezvoltare economică.

Toate metodele și propunerile permit acumularea informației precedente, analitice și prognozate, prin care se prevăd posibilele schimbări ale situației financiare ale întreprinderilor cooperatiste și elaborarea unor măsuri pentru menținerea stabilității, prin aceasta, soluționarea cauzei apariției insolvabilității.

Încheierea periodică a situațiilor privind rezultatele financiare, a stării patrimoniului sau determinarea celor mai reprezentativi indicatori privind condiția financiară a agentului economic, oferă conducerii prilejul de a simți mersul proceselor economice. Chiar și întocmirea documentației pentru contractarea de credite sau pentru ieșirea pe piața de capital, îi permit să constate periodic starea financiară și să procedeze la corectarea deciziei pe care o realizează unitatea economică. În momentul în care indicatorii financiari cei mai reprezentativi, precum: rentabilitatea, lichiditatea, solvabilitatea, gradul de îndatorare, acoperirea capacității de producție în corelație cu pragul de rentabilitate etc., scad sub un nivel-limită, se pune problema reglării deciziei aflate în execuție.

Luând în considerare, că activitatea sistemului cooperatist se efectuează numai pe baza acumulărilor interne proprii, ea poate și trebuie să se dezvolte în baza politicii inovatoare și investiționale, ce ar asigura orientarea structurală sub influența cererii elastice a segmentului de piață. Aceasta presupune elaborarea și implementarea unui model flexibil de activitate ce prevede adaptarea operativă a procesului de producție, volumului de achiziție și comercializare, structurii și calității cererii solvabile de piață. Întreprinderile din cadrul sistemului cooperatist trebuie să folosească, conform destinației și foarte rațional, resursele investiționale și materiale, inclusiv cele ce țin de procurarea tehnicii și tehnologiilor noi, formarea unui flux de producere moderne de nivel concurențial. Fără aceasta, pentru cooperăție, este imposibilă acapararea unei nișe pe piața de mărfuri saturată.

Lucrarea de față reprezintă unele rezultate ale cercetărilor ce se desfășoară în cadrul proiectului instituțional de cercetare științifică fundamentală și aplicativă „Fundamentarea modernizării comerțului și cooperăției de consum din perspectiva implicațiilor acestora asupra dezvoltării social-economice durabile și protecției consumatorilor”(cifra proiectului 11.817.08.85A).